

Marcin Przybytek

Mielno, gm. loco, woj. koszalińskie,
AZP 13-20

Informator Archeologiczny : badania 31, 249-250

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Łęczna (Podzamcze), st. 2, gm. loco, woj. lubelskie - patrz: okres nowożytny

MIELNO, gm. loco, woj. koszalińskie, AZP 13-20

- kompleks elementów konstrukcyjnych, pochodzących z kilku średniowiecznych jednostek pływających (stocznia? wrakowisko? przystań?)

Ratownicze badania, przeprowadzone we wrześniu przez mgr. Marcina Przybytkę (Muzeum Narodowe w Szczecinie). Finansowane przez Muzeum Narodowe w Szczecinie. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 120 m².

Odkrycia obiektu dokonali pracownicy firmy „Ekoinstał” z Kołobrzegu podczas prac ziemnych, związanych z budową kolektora ścieków w Mielnie. Stanowisko zlokalizowane jest przy ulicy Kościelnej, na łące pomiędzy drogą do Mielenka a pasem wydmy nadmorskich, około 100 metrów na północ od drogi Mielno - Mielenko, 230 metrów na północny-zachód od kościoła w Mielnie, około 200 metrów na zachód od grodziska (?) (Olczak, Siuchniński 1986) lub też miejsca kultowego (Filipowiak 1967) – Mielno, stan. 2.

Prospekcja terenowa, poprzedzająca badania wykopaliskowe pozwoliła stwierdzić, że wrak spoczywa najprawdopodobniej w byłej, zachodniej zatoce (odnodze) Jeziora Jamno, obecnie (w wyniku procesów geomorfologicznych) całkowicie wypełnionej pokrywą torfów. Stanowisko zlokalizowane jest na podmokłej łące, oddzielonej od Morza Bałtyckiego pasmem wydmy. Teren ten był prawdopodobnie w przeszłości częścią olbrzymiego jeziora lagunowego. Jego pozostałości są w dalszym ciągu widoczne w krajobrazie okolic Mielna jako Jezioro Jamno (Choiński 1991). Lokalizacja stanowiska nie jest zaskoczeniem. Do tej pory znane są trzy inne średniowieczne wraki, znalezione w podobnych warunkach środowiskowych – na podmokłej łące przylegającej do Jeziora Łebsko (Kubacka 1998). Te dwa obszary są do siebie podobne pod wieloma względami. Oba jeziora mają podobne pochodzenie geologiczne – powstały z zatok morza litorynowego podczas regresji subborealnej około czterech tysięcy lat temu (Rosa 1963, Rotnicki 1994) i otoczone są przez ogromną liczbę stanowisk archeologicznych, datowanych od neolitu po późne średniowiecze (Lachowicz 1973).

Założony sondaż, o wymiarach 1 x 1 m, wykazał obecność pojedynczych elementów konstrukcyjnych jednostki pływającej w zniwelowanym wykopie budowlanym. W świetle powyższego faktu zaistniało prawdopodobieństwo, iż części konstrukcji obiektu, pomimo zniszczeń spowodowanych robotami ziemnymi, mogą jeszcze spoczywać na złożu pierwotnym. Ratownicze badania wykopaliskowe przeprowadzone przez Dział Morski MNS nastawione były na udokumentowanie ocalałych elementów konstrukcyjnych wraku. Obszar poddany eksploracji objął powierzchnię około 120 m². W trakcie badań wykonywano dokumentację rysunkową (dokumentacja czarno-biała, skala 1:20), fotograficzną (w kolorze) i opisową. Sytuacja stratygraficzna na badanym obiekcie układała się następująco:

1. torfiasty humus – miąższość ± 48 cm,
2. torf o barwie intensywnie czarnej – miąższość ±35 cm,
3. torf o barwie brunatno-zielonej – miąższość ±16cm,
4. torf o barwie brunatno-zielonej z domieszką szczątków organicznych – miąższość ± 22cm,
5. silnie spiaszczona glina barwy popielatej z domieszką szczątków organicznych i średnioziarnistego żwiru – calec.

W trakcie prowadzonych badań, oprócz elementów konstrukcyjnych jednostki pływającej pozyskano także: siedem fragmentów ceramiki średniowiecznej, dwa fragmenty kości zwierzęcych oraz zarejestrowano pozostałości niezidentyfikowanych konstrukcji drewnianych (być może pomostu?). Na elementy konstrukcyjne wraku łodzi, zarejestrowane w trakcie badań wykopaliskowych, złożyły się:

6. klepki pasów poszycia – 31 fragmentów,
7. wręgi – 1 zachowany w całości i 7 fragmentów,
8. stępka – 3 fragmenty,
9. stewa – zachowana w całości,
10. kołki – 3 sztuki,
11. kliny -7 sztuk.

Duża wilgotność środowiska i warstwa torfu, pokrywająca relikty łodzi spowodowały, że elementy drewniane przetrwały do czasów współczesnych w dobrym stanie. Większość zniszczeń wydobytego materiału zabytkowego pochodzi z okresu jego zdeponowania na złożu pierwotnym. Chaotyczny układ elementów konstrukcyjnych łodzi sugeruje, że stanowisko powinno być rozpatrywane jako miejsce reperacji łodzi (ewentualnie wrakowisko lub fragment większej przystani), a nie tylko jako pojedynczy wrak.

Próba rekonstrukcji łodzi z Mielna, wykonana wspólnie z kolegami z Centrum Archeologii Morskiej w Roskilde (placówka naukowa Duńskiego Muzeum Narodowego), potwierdza to przypuszczenie. Wśród pozyskanych elementów tylko nieliczne mogły zostać wykorzystane podczas próby rekonstrukcji: stewa, stępka (połamana na trzy części) i trzy wręgi z zachowanymi częściami przystępkowymi (Kubacka, Przybytek 2001). Jedyne wręgi zachowane w całości nie pasowały do zrekonstruowanych linii łodzi.

Ze względu na zbyt ubogą bazę źródłową do wykonania pełnej rekonstrukcji, ograniczono się do określenia kształtu zestawu trzonowego (na osi dziobnica – stępka – tylnica) oraz hipotetycznego zrekonstruowania wysokości burt i szerokości na śródokręciu. Z dużą ostrożnością można pokusić się o podanie przybliżonych parametrów statku z Mielna. Jego długość całkowita wynosiła 11,5 m, wysokość burt na śródokręciu (wliczając w to stępkę) wynosiła 1,1 m, natomiast szerokość śródokręcia 3,05 m.

Do datowania obiektu pobrano pięć próbek z pasów poszycia. Analiza dendrochronologiczna wykazała, że wszystkie one pochodzą z późnych lat 40-tych XIV wieku (pięć dębów zostało ściętych po latach: 1344, 1335, 1342, 1343).

Podsumowując informacje zebrane w trakcie badań ratunkowych w Mielnie, można stwierdzić z całą pewnością, iż mamy tu do czynienia nie tylko z pojedynczym, hipotetycznie zrekonstruowanym wrakiem, ale kompleksem elementów konstrukcyjnych, pochodzących z kilku jednostek pływających. Zinterpretowanie charakteru badanego obiektu (punkt naprawczy – stocznia? wrakowisko? przystań?) będzie możliwe po przeprowadzeniu na nim badań szerokopłaszczyznowych.

Materiały z badań wraz z dokumentacją terenową przechowywane są w Dziale Morskim Muzeum Narodowego w Szczecinie. Zabytki pozyskane w sezonie 1997 zinwentaryzowano w Inwentarzu Polowym pod nr 1/97 – 65/97.

Badania zostaną opublikowane w „Materiałach Zachodniopomorskich”.

Myślibórz, st. 4, Stare Miasto, ul. Pomorska 3, gm. loco, woj. gorzowskie - patrz: nowożytność

Olesno-Walce, st. 4, gm. loco, woj. częstochowskie - patrz: wczesne średniowiecze

OLSZTYN, st. XXIV, gm. loco, woj. olsztyńskie, AZP 24-61/24

- fortyfikacje miasta późnośredniowiecznego (XIV-XV w.)
- nawarstwienia (XVI-XIX w.)

Badania wykopaliskowe przy wschodnim ciągu murów miejskich, przeprowadzone w dniach od 3 czerwca do 3 lipca przez mgr. Adama Mackiewicza (ARCHEO-ADAM). Finansowała Gmina Olsztyn. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię około 200 m².

Badania przy wschodnim ciągu murów miejskich wzdłuż ulicy Pieniężnego (odcinki przy katedrze) przeprowadzono w zakresie niezbędnym do wykonania opracowań przedprojektowych oraz projektu technicznego konserwacji i zabezpieczenia fragmentów murów obronnych. Wykonano 10 wykopów oznaczonych numerami od 21 do 30 w obrębie st. 24. Badania pozwoliły na pełne rozpoznanie stanu zachowania miejskich murów obronnych między ulicami Lelewela i Staszica, sposobu ich posadowienia, chronologii poszczególnych linii, pierwotnego pełnego systemu fortyfikacji na omawianym odcinku oraz poziomu zalegania gruntów rodzimych. Między innymi odsłonięto i zadokumentowano relikty baszty prostokątnej przy ul. Lelewela (wykop 21), ustalając przy tym, że spąg fundamentu baszty posadowiono na naturalnym wzgórzu około 2 m wyżej niż spąg fundamentu muru